

Toimenpideoite TPA 49/2018 vp

Marisanna Jarva kesk ym.

Toimenpideoite naisten vapaaehtoisen asepalveluksen kehittämistä

Eduskunnalle

Varusmiespalvelusta suorittavat naiset ovat vapaaehtoisesti valinneet varusmiespalveluksen suorittamisen, ja heidän panoksensa on merkittävä kansallisen turvallisuuden ja isänmaan puolustuksen vahvistamisessa. Maanpuolustus kuuluu kaikille. Kaikilla varusmiespalvelusta suorittavilla, naisilla ja miehillä, on oltava yhtäläiset mahdollisuudet suorittaa palvelus ja edetä urallaan sukupuolesta riippumatta.

Esiin on noussut armeijassa esiintyneitä naisiin kohdistuneita häirintätapauksia ja epäasiallista kohtelua. Ongelmien taustat ovat rakenteellisia, ja niihin on puututtava konkreettisilla ratkaisuesityksillä. Naisille täytyy taata mahdollisuus asepalveluksen suorittamiseen ilman epäsovivia varusteista johtuvia rasitusvammoja, erityiskohtelua ja epäasiallista käytöstä. Naisten ja miesten asepalveluksen aikaista eriyttämistä tulee vähentää, eriarvoisuutta lisäävistä rakenteista luopua ja tukea ryhmäytymistä varusmieskoulutuksessa. Kaikenlaiset erityisvapaudet ja -oikeudet koetaan naisten mielestä syrjivinä ja miesten mielestä erityiskohteluna, ja ne heikentävät siten naisten asemaa palveluksessa. Tavoitteena tulee olla naisten ja miesten asettaminen mahdollisimman samalle viivalle varusmiespalveluksessa.

Nykyinen laki naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta tekee naisista asevelvollisia vasta 45 päivän palveluksen jälkeen. Nainen rinnastetaan palveluksen aikana ja siitä vapaututtuaan asevelvolliseen vasta tämän määräajan jälkeen. 45 päivän harkinta-ajan poistaminen asettaisi naiset samaan asemaan asevelvollisuuttaan suorittavien miesten kanssa. Harkinta-aika antaa viestin, että naisen ei tarvitse suorittaa hyvin palvelustaan, vaan hän voi luovuttaa ja jättää palveluksen kesken alokasaikana. Tämä ei ole oikea kannustin naisille, eikä sitä koeta reiluksi varusmiesten kesken. Harkinta-aikana keskeyttänyt nainen vie myös paikan muilta varusmiespalvelukseen hakevilta naisilta, joita ei ole voitu kutsua palvelukseen palveluspaikkakiintiön vuoksi. Lisäksi varuskunnissa pienenä, mutta työllistävänä ilmiönä näkyvät alkuvaiheessa keskeyttäneet vapaaehtoiset naiset, jotka kuitenkin palaavat harkinta-ajan sisällä palvelukseen.

Jo ennen asepalvelusta ja kutsuntoja naisilla tulisi olla mahdollisuus saada tarkempaa tietoa asepalveluksen fyysisistä vaatimuksista sekä siitä, miten niihin voi valmistautua ja minkälaisia palvelusvaihtoehtoja eri aselajeissa on. Tämä vähentäisi valmistautumattomien vapaaehtoisten naisten hakua palvelukseen, ehkäisisi keskeyttämistä ja antaisi naisille paremman mahdollisuuden valmistautua palvelukseen.

Toimenpidealoite TPA 49/2018 vp

Toinen lähtökohtaisesti eriarvoistava elementti on naisten saama korkeampi päiväraha. Päivärahan korotuksesta luopuminen ja tästä säästyvien varojen sijoittaminen naisille sopivien tarvikkeiden ja varusteiden tarjoamiseen toisi naiset rakenteellisesti tasa-arvoisempaan asemaan palvelusta suorittavien miesten kanssa ilman erilliskorvauksia. Vapaaehtoista varusmiespalvelusta suorittavalle naiselle maksetaan nykyisin korotettua päivärahaa kultakin palvelusajaksi laskettavalta täydeltä kalenterivuorokaudelta 4,70 euroa, joka on 0,50 euroa enemmän vuorokautta kohti kuin miehillä. Korkeampi päiväraha perustuu mahdollisuuteen hankkia itse henkilökohtaiset välineet, joita Puolustusvoimat ei tarjoa. Miehillä tarjotaan kuitenkin palveluksessa esimerkiksi parranajovälineet, ja vastaavasti naisille tulisi tarjota heille sopivat henkilökohtaiset tarvikkeet.

Naisten mahdollisuutta suorittaa asepalvelus ja fyysinen sotilaskoulutus nykyistä paremmin voidaan tukea kehittämällä taisteluvälineitä ja vaatetusta myös naisille sopivaksi. Nyt välineet ovat samat kaikille, eivätkä miehille suunnitellut materiaalit etenkin mittasuhteiltaan sovi kaikkien naisten käyttöön. Oikeankokoiset vaatteet ja välineet ovat mukavuustekijä, mutta ennen kaikkea ne ehkäisevät turhia rasitusvammoja. Rasitusvammojen yleisyys on kohtalokasta naisille, koska fyysinen kestävyys on merkittävä hyväksynnän mittari varusmiespalveluksessa. Monessa maassa sotilaille jaettavan välineistön ja materiaalien kehittäminen naisille sopivammiksi on tuonut naiset tosiasiallisesti enemmän samalle viivalle palveluksen suorittamisessa.

Ryhmähengen vahvistaminen ja sodan ajan joukkojen yhteinen tahto ja kyky toimia kriisioloissa on avainkysymys vahvan puolustuksen rakentamisessa. Toistensa tuntevat ja toisiinsa luottavat sotilaat muodostavat toimintakykyisen joukon. Varusmiespalvelusta suorittaneiden naisten eristäminen omiin tupiin ja palveluksen hankaloittaminen rapauttavat yhteishenkeä ja heikentävät ryhmähengen vahvistamista. Kokeilu yhteistupiin siirtymisestä antaisi mahdollisuuden seurata sen vaikutusta yhteishengen kehittämisen sekä kiusaamisen ja häirinnän vähentämisen näkökulmasta. Maasto-olosuhteissa ja laivapalveluksessa ollaan jo samoissa tiloissa. Yksityisyys säilytetään tilajärjestelyillä, ja yhteistuvissa majoittuminen olisi vapaaehtoista. Muiden maiden kokemusten ja tutkimusten mukaan yhteistuvat vähentävät epäasiallista kohtelua.

Naisten vapaaehtoisen asepalvelusta voidaan kehittää edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi järjestämällä kutsunnat samaan aikaan kaikille, kehittämällä vertaisarviointia tasapuolisemmaksi, lisäämällä naisia tiettyihin yksiköihin, kouluttamalla henkilökuntaa tunnistamaan syrjintä ja puuttumaan siihen sekä kannustamalla naisia sotilasuralle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin naisten varusmiespalveluksen 45 vrk:n koeajasta luopumiseksi, korotetusta päivärahasta luopumiseksi, naisille sopivien tarvikkeiden ja välineiden tarjoamiseksi, erillistuvista yhteistupiin siirtymisen kokeilemiseksi sekä muihin toimiin, joilla rakenteellisesti vähennetään naisiin kohdistuvan epätoivottavan erityishuomion ja epäasiallisen käytöksen syntymistä.

Toimenpidealoite TPA 49/2018 vp

Helsingissä 5.10.2018

Marisanna Jarva kesk
Mikko Savola kesk
Markku Pakkanen kesk
Eero Reijonen kesk
Pertti Hakanen kesk
Eerikki Viljanen kesk
Seppo Kääriäinen kesk